

І. М. САМОЙЛОВСЬКИЙ

СТАРОДАВНІЙ КОРОСТЕНЬ

Вперше Коростень згадується в давньоруському літопису під 945 роком, коли він уже існував як «град» і був головним укріпленим містом східнослов'янського племені древлян з резиденцією їх племінного князя Мала¹.

Якщо назва древлян походить, за літописом, від лісів, від слова «дерево» («зане седоша в лесех»), то походження назви Коростеня не зовсім ясне. У літопису назва цього міста зустрічається з різною транскрипцією: Изъкоръстенъ, Искоростень, Коростень². Походження назви можна пов'язати з основою «кар» — камінь, гора, вона помітна у назві Карпат (М. Я. Марр) та у старослов'янській назві кам'яної домовини корста. Оскільки городища Коростеня стоять на кам'янистому стрімкому березі р. Уж, а вали його укріплень склалися з каменю, напевне тому він і одержав назву міста з стінами із каменю («из кор стень»).

На території древлянської («Деревської») землі топоніміка має слов'янський характер. Тому Коростень і р. Уж мають споріднені назви в різних областях слов'янської землі. Спорідненою з Коростенем назвою є м. Коростишев на Тетереві. На північ від Коростеня є село з тотожною назвою — Коростень (на лівій притоці р. Уборті). Назва Коростень відома з літопису у Новгородській землі³. Щодо р. Уж, то річка з такою ж назвою є в Закарпатській Україні. Її назва пояснюється місцевим населенням тим, що течія звивається наче змія.

Підступи до м. Коростеня були добре укріплені. При впадінні р. Уж у р. Прип'ять, на березі старої Прип'яті в ур. Гримів є давньоруське городище IX—XI ст., яке охороняло вхід і вихід до міста з боку річки. З другого боку р. Уж, вище Коростеня, біля м. Ушомира також є городище і залишки так званого «Змійового валу», що прикривав підступи до Коростеня з південно-західної сторони. Цей вал, завдовжки 3 км, на березі р. Уж має назву «Вільська гребля»⁴.

Коростень був спалений княгиною Ольгою, яка жорстоко помстилася за смерть свого чоловіка князя Ігоря, вбитого древлянами під час полюддя⁵.

За наказом Ольги над убитим Ігорем була насипана велика могила під Коростенем⁶. За народними переказами могила Ігоря знаходиться

¹ ПСРЛ, т. I, Л., 1926, стор. 55—58; 1945 р. 30 грудня м. Коростень Житомирської області відзначив свій тисячолітній ювілей.

² Подібна різноманітність помітна і в передачі назв інших давніх міст, наприклад, Києва (Куяба, Кіава, Кітава тощо) або Овруча (Вручій, Овручій, Овручов тощо).

³ ПСРЛ, т. IV, СПб., 1848, стор. 242.

⁴ В. Б. Антонович. Археологическая карта Волынской губернии.— Труды XI АС. М., 1901, стор. II.

⁵ ПСРЛ, т. I, Л., 1926, стор. 55.

⁶ ПСРЛ, т. I, Л., стор. 55.

на правому березі р. Уж за 8 км від Коростеня у с. Немирівці⁷ в ур. «Ігорівка».

У легендах також згадується «Купальня Ольги», «Грот Ольги» (серед скельних печер), «дзеркало Ольги» тощо. Назви ці відомі зараз.

Від літописного міста Коростеня збереглися чотири городища, що розкинулись на високих скелястих берегах р. Уж серед мальовничої місцевості. Вони розташовані недалеко одне від одного (рис. 1). Три

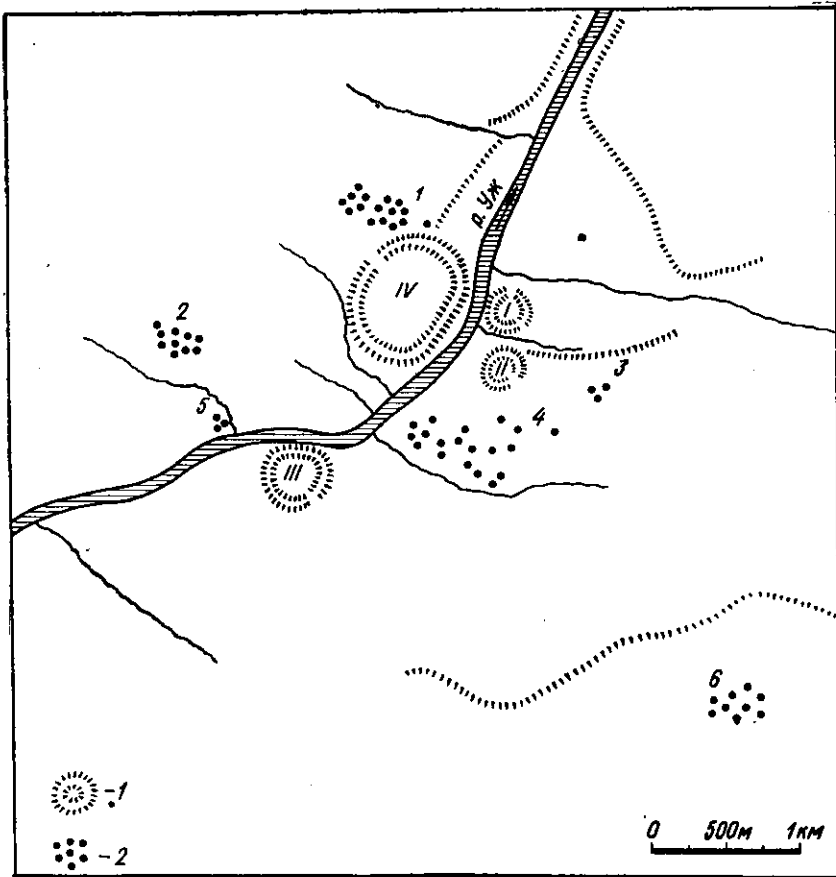

Рис. 1. План стародавнього Коростеня:
1 — городища; 2 — могильники.

з них (I—III) знаходяться на правому березі р. Уж, а одне (IV) — на лівому березі. Топографія городищ в оборонному відношенні надзвичайно вигідна.

Найбільше IV городище займає площу біля 9 га (рис. 2). Ще на початку нашого століття воно було досить доброї збереженості. Як повідомляє краєзнавець І. Абрамов, городище було оточене з трьох боків великими валами з великими ровами⁸.

З боку річки городище захищено скелястим берегом, з півночі — урвищем, тепер туди врізується широкий кар'єр каменоломні. З півдня городище охоплює яр з струмком у ньому, схили понад яром місцями скелясті, вони заокруглено йдуть від р. Уж і підходять до західної сторони городища, що захищається ровом та валом, висота якого ще до

⁷ В. Б. Антонович. Археологическая карта Волынской губернии, стор. 13—14.

⁸ Иван Абрамов. По волыньским захолустьям. На развалинах Коростеня. — Живая старина, 1906, вып. II. СПб., 1906, стор. 154.

недавнього часу доходила до 3,5 м. Городище мало два виїзди в західній частині.

Проти городища IV, по другий бік р. Уж на широкій гранітній скелі, висотою близько 28 м, розташоване городище I (рис. 3) площею 4500 м². Городище-скелю з усіх боків оточує вода: з одного боку — р. Уж, з протилежного боку — ставочок та болітце, а з півночі і півдня

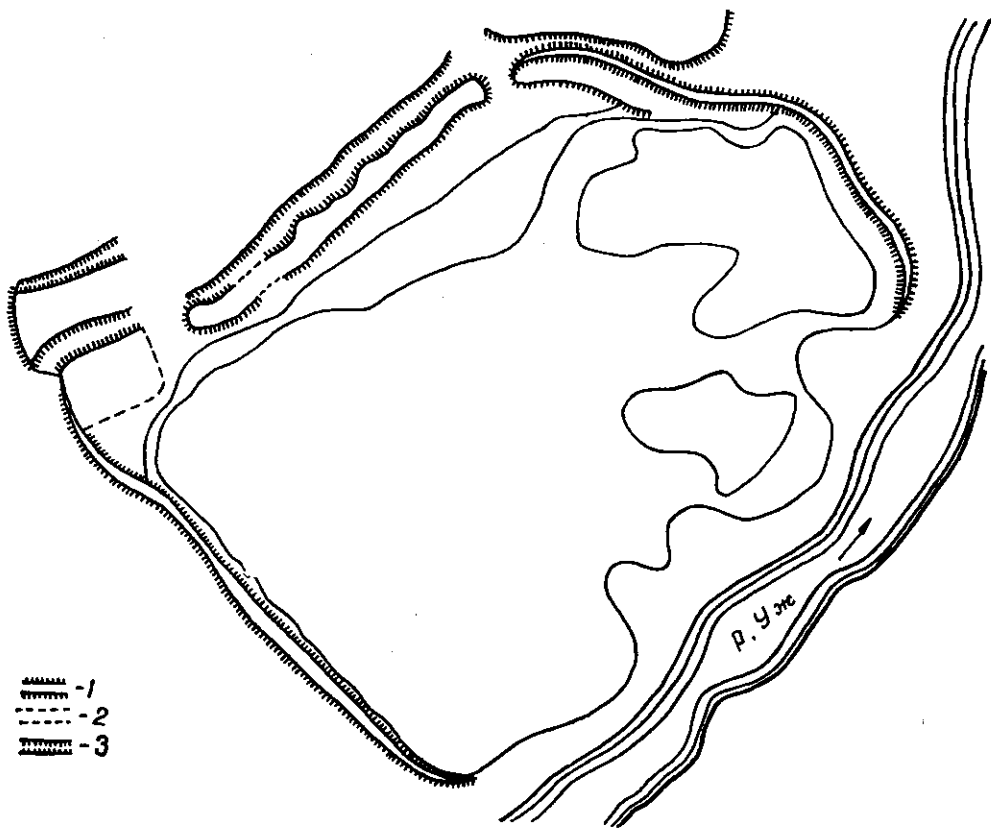

Рис. 2. План городища IV:
1 — вал; 2 — сліди валу; 3 — рів.

струмки. На північній частині городища, що збереглася на його схилі, помітні залишки старих ровів та подвійних валів. Декілька років тому вони мали вигляд потрійних.

Ширина валів — 8 м, висота нижнього валу — 2,3 м, середнього — 3,6 м, верхнього — 4,2 м. Рови в значній мірі занесені землею, ширина їх зараз близько 5 м, глибина — близько 1 м. На цьому городищі, за народними переказами, колись стояв замок князя Мала⁹. З цим же городищем пов'язується народна легенда про замок княгині Ольги. На південь від городища I, зразу ж за південним струмком Ольшанкою, над р. Уж піднімається високе з великими брилястими гранітними виходами скелясте городище II площею 550 м² (рис. 4). В його південно-східній частині збереглася вал і в'їзд.

Городище III (рис. 5) розташоване на відстані 1,25—1,5 км від трьох згаданих городищ, над високим скелястим берегом р. Уж, урвистий берег річки має тут вигляд півкола, чим і визначається форма городища. Площа його — 3600 м². На південному сході помітно конфігура-

⁹ Сборник топографических сведений о курганах и городищах в России. Вольнская губ. XII, СПб., стор. 91.

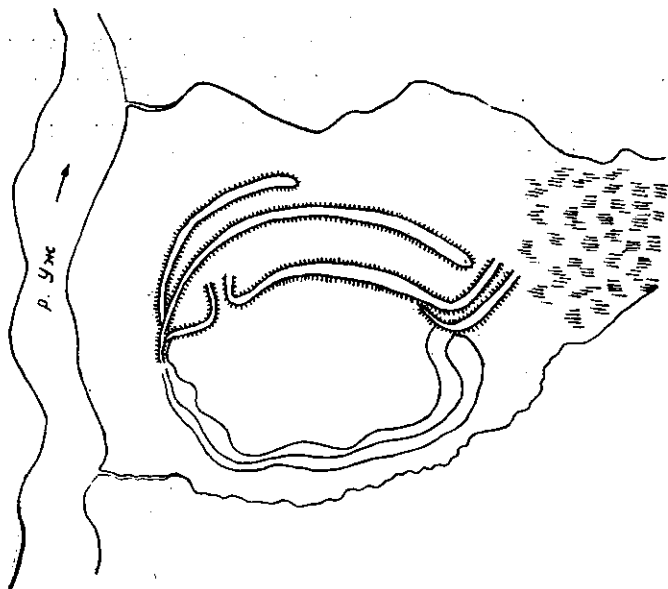

Рис. 3. План городища I (1924 р.).

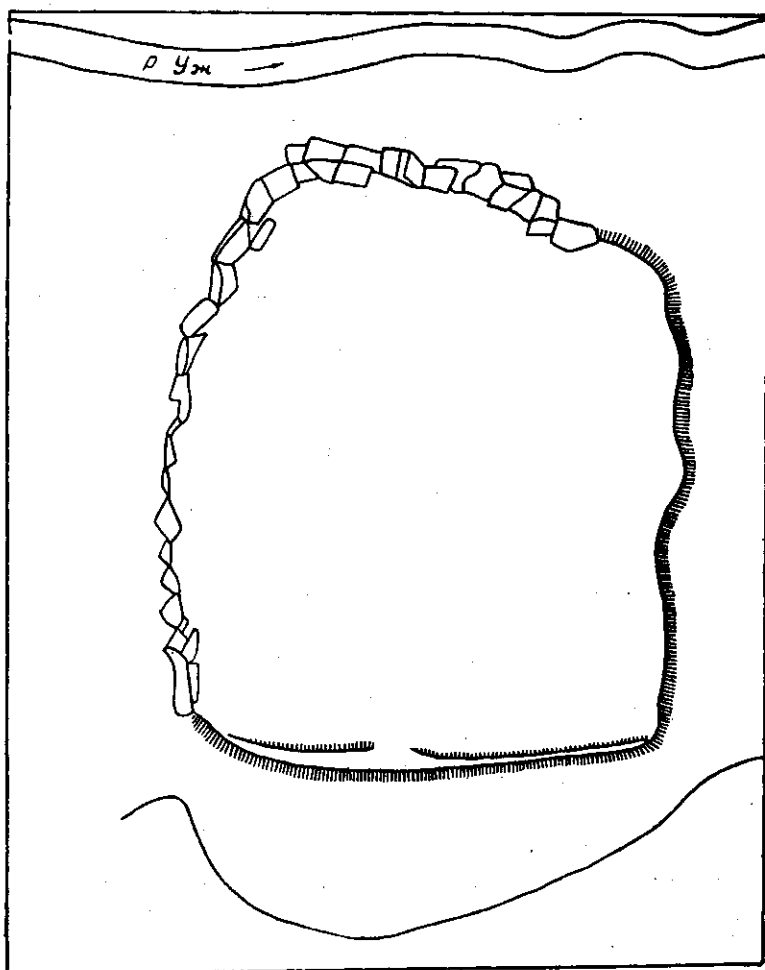

Рис. 4. План городища II.

цію валів, пошкоджених при плануванні парку, який був тут раніше. Висота валу — 2,5 м, ширина — 13,5 м. Ширина рову 4,5 м, глибина — 1,35 м. Схил валу з зовнішнього боку — 45° (рис. 6). У насипу валу помітно чотири шари землі: в основному пісок і глина на гранітному ґрунті. Сліди в'їзду на городище простежуються в південно-східній частині.

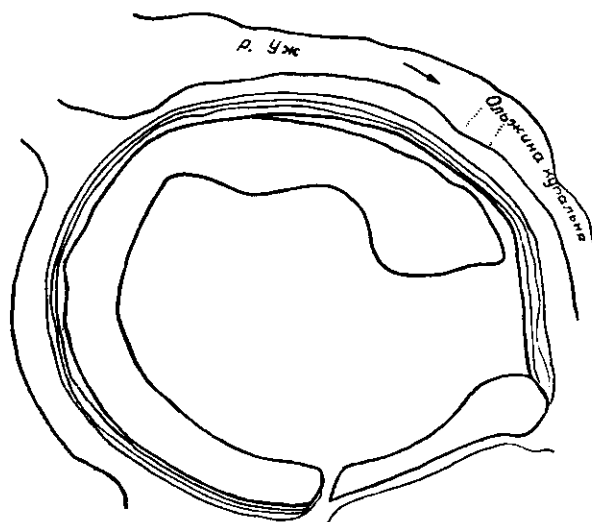

Рис. 5. План городища III (1924 р.).

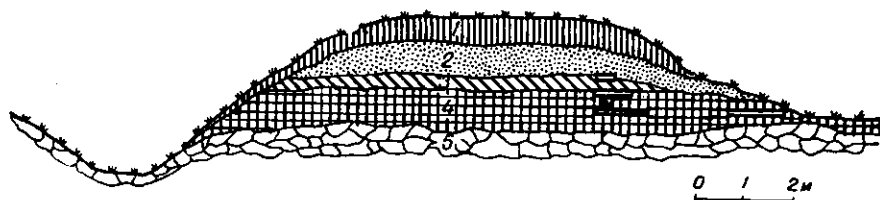

Рис. 6. Городище III. Розріз валу на східному краю (1934 р.):

1 — світло-жовтий пісок; 2 — темно-сірий пісок; 3 — світлий глиняно-піщаний шар; 4 — темний глиняно-піщаний шар; 5 — граніт.

Під городищем, над водою, у стрімкому скелястому березі є природні скельні печери — гроти, які в давні часи могли використовуватися для житла.

Біля коростенських городищ, крім окремих великих могил, було декілька курганных слов'янських могильників. Раніше біля Коростеня нараховували 300 курганів¹⁰. На високих місцях, по лівому і правому берегах р. Уж, знаходиться шість курганных груп (рис. 1).

Перша група курганів знаходилася по Овруцькому шляху у напрямку до с. Пашини, в урочищі «Маліни», на північний захід від IV городища. У цій групі було три досить великі кургани¹¹. Зараз, з поширенням міського будівництва, від них не лишилося й сліду.

Друга група курганів розташована на південний захід від городища IV, на деякому віддаленні від нього, біля залізничної станції. В цій групі раніше нараховувалося 62 кургани, із них три великих. Зараз збереглося лише декілька могил, здебільшого попсованих сучасними випускними похованнями.

¹⁰ Сборник топографических сведений о курганах и городищах в России.

¹¹ Волянские Епархиальные ведомости. Житомир, 1880, № 7, стор. 363.

Третя група курганів знаходиться на правому березі р. Уж на південний схід від городища I і II, біля шляху на с. Ходаки, де збереглися окремі могили. Раніше їх тут було 18; окремо від цієї групи, ближче до рудяного болота, стояло ще два великих кургани.

Четверта група складалася з 116—120 курганів, містилася вона серед старого дубового лісу на правому березі р. Уж, між городищами II і III, теж біля шляху на с. Ходаки. Від цієї групи курганів помітні лише сліди.

П'ята група курганів розташовувалась на лівому березі р. Уж, по колишній вулиці Людовецького, біля дерев'яного мосту через р. Уж на горбі, де до 1926 р. ще стояв великий курган з величезним дубом на ньому.

Шоста група (32 кургани) розкинулась на невеличкому плато понад старим шляхом із Коростеня в с. Хотінівку, на полі за 1,5 км на південний схід від городища III. Значна кількість курганів цієї групи розорана і знищена після вирубки лісу; від них лишилися світлі плями.

Межа стародавнього Коростеня проходила за городищами (I, II, III) понад могильниками № 2, 3 і 4, охоплювала III городище, утворюючи велике напівколо у північно-західному напрямку, і підходила до могильників № 3, 5, 2 та 1¹². Отже, площа давнього міста уявляється досить великою. Таких розмірів Коростень міг досягти не одразу, а протягом довгого часу свого розвитку.

Археологічному вивченню стародавнього Коростеня приділялось небагато уваги. Крім розкопок розвідкового характеру¹³, систематичних досліджень в Коростені власно не провадилось, хоча місто і привертало до себе увагу давно. Ще в 1845 р. В. Сивицький, співробітник «Временной Комиссии для разбора древних актов» у Києві, провадив розкопки в Коростені, але розкопки тоді зводилися, як це видно з його звіту, поданого в Комісію, до розшуків скарбів десь біля річки, що за місцевими переказами були закопані древлянами під час облоги міста княгинею Ольгою¹⁴.

Розкопки городищ розпочалися у 1925 р. Коростенським окружним музеєм краєзнавства, коли виникла загроза знищення цих археологічних пам'яток. Розвідковими розкопками на городищі I, у верхньому гумусовому шарі товщиною 10—40 см виявлено численні фрагменти посуду слов'янського типу, окремі знахідки залізних виробів та вісім житлових заглиблень. Останні являли собою чотирикутні ями з сторонами близько 3 м, в яких знаходився шар попелу та вугілля товщиною 15—20 см. Навколо них траплялись кістки дикого кабана, барана, коня, бика. Серед покидьків знайдено уламки скляних браслетів, намисто з сердолику тощо. Були знайдені залізні ножі, кресала, долота, швайки, шила, ковальські обценьки, наконечники бойових списів, стріли, бойова сокира (рис. 7). Найчисленнішими з знахідок є кераміка. Керамічні вироби виготовлені на гончарному крузі, серед них є вироби, прикрашені орнаментикою слов'янського типу. Було знайдено також два великих та 15 дрібних уламків кам'яних жорен і 22 уламки кам'яних брусочків. Під верхнім культурним шаром залягав нижній культурний шар з жовтувато-білим піском (30—50 см товщини), під ним жовта глина (10—15 см товщини), а ще нижче — гранітна жорства з переходом до рожевого граніту коростенського типу.

¹² С. С. Гамченко. Археологічні першоджерела м. Коростеня і його околиць. 1930. Науковий архів ІА АН УРСР.

¹³ Розкопки на I городищі в 1925 р. провадив Ф. А. Козубовський, а на II і III городищах — в 1934 та в 1940 рр. — В. Й. Довженок та В. К. Гончаров разом з Коростенським окружним музеєм краєзнавства. Городища розкопував теж Ф. М. Мовчанівський.

¹⁴ Київський Центральний Архів давніх актів. Фонд археологічної комісії; спр. 82, арк. 303—307. Під час Великої Вітчизняної війни архів згорів.

В нижніх нашаруваннях траншей, прокопаних по всій площі городища, спорадично зустрічались уламки керамічних виробів неолітичного часу, з ялинковим орнаментом; серед них знайдено глиняний гудзик (з діркою) напівсферичної форми з мотузковим вдавленим орнаментом. Також у шару піску зустрінуті вироби з кременю¹⁵. В культур-

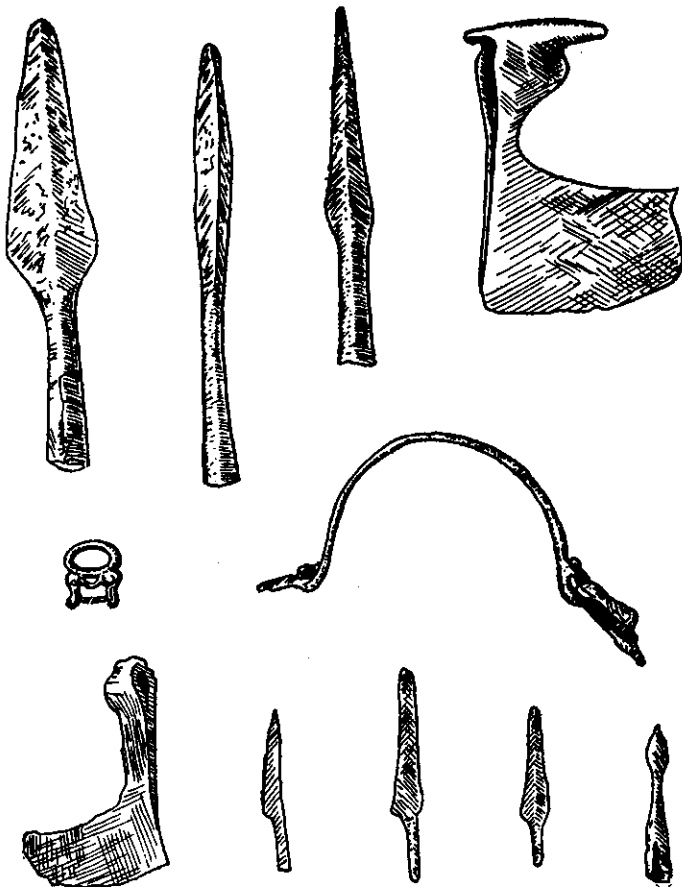

Рис. 7. Інвентар з городища I (розкопки 1925 р.).

ному шарі були знайдені уламки товстостінного посуду з погано вимішаної глини, з домішками мушлів, кварцевого піску, з хвилястим орнаментом¹⁶. При переломі черепок дає велику раковистість. Подібний орнамент зустрічається на ліпленому від руки посуді часів ранніх слов'ян.

У 1934 р. на городищі I було знайдено залізні цвяхи, орнаментовий горщик, фрагменти глиняного посуду тощо.

На городищі II у 1934 р. науковими співробітниками Інституту матеріальної культури УАН розкопано напівземлянку (5×5,5 м) з центральним вогнищем і численним інвентарем X—XII ст.: залізні сокири, тесла, долота, точила, жорна, уламки посуду, пряслиця тощо¹⁷.

У розкопі 10×10 м, що закладено в південно-східній частині городища, В. К. Гончаровим було розкрито житлову кліть, яка заходила

¹⁵ Ф. А. Козубовський. Записки про досліди археологічні коло м. Коростень року 1925. Коростень, 1926.

¹⁶ Архів Коростенського музею краєзнавства.

¹⁷ Наукові записки Інституту матеріальної культури УАН, кн. 3—4. К., 1935, стор. 103—104.

у земляний вал з внутрішнього боку городища. Кліть була рублена в обло і мала сліди пожежі. Кліті чергуються з терасами такої ж конструкції, закладеними каменем і засипаними піском.

На городищі II знайдено уламки жорен з пісковуку і шиферу, уламки серпа, обгоріле просо, пряслиця шиферні й глиняні, посуд, серед якого є з клеймами на дні, фрагменти скляного посуду, кістяні вироби, залізний шлак та металеві вироби — ножі, кресала, ножиці для стрижки овець, цвяхи, гачок на велику рибу, дужки, в'юшки, стріли, шпори¹⁸.

У 1940 р. Інститутом археології АН УРСР (В. К. Гончаров і В. Й. Довженок) були проведені розвідкові розкопки на II Коростенському городищі. Розкопками встановлено наявність двох культурних нашарувань: верхнього — з гончарним посудом XI—XII ст. та нижнього — з ліпленим від руки посудом VIII—IX ст. При розрізі валу у південно-східній частині городища було виявлено, що його збудовано з каміння, пірамідально складеного на піску і присипаного зверху землею¹⁹.

Розкопки Інституту історії матеріальної культури УАН, за участю Коростенського музею, у 1934 р. встановили на III городищі три культурних нашарування: неолітичної доби (крем'яні вироби, уламки посуду); ранньофеодальної (уламки слов'янського посуду, прикраси, пряслиця тощо); литовської (виявлено в землі згорілу будівлю XVI ст. засипану внутрішнім зсувом валу²⁰).

На городищі III у 1934 р. при земляних роботах знайдено скарб срібних речей, що зберігається у Київському Державному історичному музеї. Знахідки, виявлені на цьому городищі, подібні до речового матеріалу, зустрінутого на інших коростенських городищах. Тут також знайдено залізну руду, шлаки, різноманітні залізні вироби (уламок залізного серпа, ножі, стріли), уламки шиферного жорна, пряслиць, скляних браслетів різного кольору, посуду, в тому числі полив'яного та з клеймами на дні, кістки тварин.

На городищі IV археологічні дослідження не провадилися. Культурний шар городища перекопаний і знищений. Під час оранки та різних земляних робіт на ньому нерідко зустрічалися різноманітні вироби, в тому числі й мідні хрести-енколпіони, залізні речі і особливо багато шиферних пряслиць²¹.

С. С. Гамченко на своєму плані Коростеня відмічає сліди ще городища V, яке на його думку, було біля городища II на правому березі р. Уж²².

Коростенські могильники досліджені дещо краще, ніж городища. На них звернув увагу ще В. Б. Антонович. У 1887 р. у першій групі курганів з 68 могил він розкопав п'ять. Кістяки лежали на спині з простягнутими ногами, головою на захід, вище горизонту 50 см. Одна могила була порожня, очевидно, вона являла собою кенотаф. З побутових речей було знайдено залізний ніж, дужку та три залізних обручі від відерця, п'ять срібних та одне мідне кільце і один срібний перстень²³.

У 1900 р. Ф. Р. Штейнгель у цій же групі нарахував тільки 59 курганів, з яких їм розкопано п'ять. Кістяки — витягнуті на спині, орієн-

¹⁸ Щоденник археологічних досліджень в м. Коростені, 1934. Науковий архів ІА АН УРСР.

¹⁹ Л. М. С л а в и н. Результаты археологических экспедиций АН УССР в 1940 г. Науковий архів ІА АН УРСР.

²⁰ Наукові записки Інституту історії матеріальної культури УАН, стор. 104.

²¹ И в а н А б р а м о в. Вказ. праця, стор. 154.

²² С. С. Г а м ч е н к о. Археологічні першоджерела м. Коростеня.

²³ В. Б. А н т о н о в и ч. Раскопки в стране древлян. — МАР, № 11. СПб., 1893, стор. 74—75. Речі з курганів у Коростені перераховуються в книзі «Каталог выставки XI АС в Киеве» (№ 1144—1194 «а»), де під № 1154 «а» відмічено «обломки глиняных сосудов, частью сделанных на круге, частью более первобытной выделки».

товані головою на захід; один курган був порожній. Очевидно це кенотаф.

Інвентар, що супроводжував поховання, був дуже бідний: уламки від посуду, плетене срібне кільце і залізні цвяхи від домовини.

За характером поховального ритуалу та знайдених речей, поховання першої групи курганів належать до язичницьких часів²⁴. С. С. Гамченко схильний був датувати могильник IX—XI ст.

С. С. Гамченком у 1924 р. був розкопаний курган з четвертої курганної групи. В ньому виявлений жіночий кістяк у видовбаній дубовій колоді, прикритій віком. Праворуч кістяка, біля ніг і плечей, стояло два гончарних горщики з лінійним орнаментом, а ліворуч — третій. На пальці правої руки знаходилось срібне кільце²⁵.

У 1925 р. Коростенським музеєм провадилися розкопки християнського некрополя (кам'яні хрести стародавніх форм) розташованого на схід від городища III. Розкопками виявлено вісім поховань перших часів християнства на Коростенщині, серед них знайдені поховання у видовбаних колодах. У 1926 р. науковими співробітниками цього ж музею було розкопано у шостій групі курганів два кургани, що стояли поруч. Навколо першого кургану був рівчак шириною 2,17 м, глибиною 0,15 м, з зовнішнім валом по краю. Висота кургану 2,15 м, окружність — 39,5 м. Насип кургану заповнений валунним камінням, яке в центрі утворювало сторчковий стовп з прошаруванням глини. Понад підшвою кургану йшло рідке коло каменів, друге коло з каменю охоплювало кістяк. Такого роду явище зустрічається у новгородських жальниках (так звані кам'яні могили) та сопках. Кістяк поганої збереженості, довжиною 1,86 м, орієнтований головою на південь, випростаний на спині з руками схрещеними на животі лежав на підсипці товщиною 35 см. У підсипці також виявлений камінь. Від домовини залишилися залізні цвяхи. Біля ніг кістяка лежала купка попелу. Інвентар поховання: уламок залізного серпа, брусочок, мідна застібка, кругле кільце, шматки обробленої шкіри, залізний кубічний предмет невідомого призначення. Другий розкопаний курган був менший. Кістяк теж погано зберігся. Небіжчик орієнтований головою на південний захід. В центрі кургану була помітна попеляста пляма. В цій же групі було досліджено ще й третій напівзнищений курган, де були помітні залишки стовпа, зробленого з уламків гранітних глиб з прошаруванням глини. Тут знайдено шиферне пряслице²⁶. У 1934 р. співробітниками Коростенського музею у могильнику № 5 було виявлено понад 15 поховань з інвентарем, які умовно датуються XIV—XVI ст. Вони знаходилися безпосередньо під рослинним шаром. Біля цих поховань тоді ще зберігся один курган. Тут же, на глибині 1,10 м, зустрінуто поховання без інвентаря. В одному випадку при похованні знайдено чотири цвяхи; одне поховання трапилося у колоді, одне у домовині²⁷.

У 1847 р. М. Піотровський, за дорученням «Комиссии для разбора древних актов», зробив спробу розкопати могилу, відому під назвою «Могила Ігоря» (під Коростенем), заввишки близько 10 м. Під час її розкопок було знайдено уламки глиняного посуду, вугілля, кістки тварин, залізні наконечники стріл²⁸. Як довідуємося від М. А. Максимовича, «стрілами було обстріляно дно» в могилі Ігоря. Проте самих останків не виявлено. Розкопки такої великої могили були неповні, недо-

²⁴ Ф. Р. Штейнгель. Раскопки курганов в Волинской губернии, произведенные в 1897—1900 гг. — АЛЮР. К., 1904, М., № 4—5, 156—168, 182.

²⁵ С. С. Гамченко. Раскопки на Волини в 1924 г. Науковий архів ІА АН УРСР.

²⁶ Коротке повідомлення за археологічні дослідни на Коростенщині року 1926. Архів Коростенського музею краєзнавства.

²⁷ Щоденник археологічних досліджень в Коростені 1934 р. Науковий архів ІА АН УРСР.

²⁸ Иван Абрамов. Вказ. праця, стор. 154.

сконалі. До нашого часу могила Ігоря збереглася погано. Не раз шукачі скарбів копали могилу і це приводило до її руйнування. Між іншим, Л. Крушинський передає звістку, що за народними переказами в цій могилі було знайдено щит лицаря²⁹.

Крім типових древлянських поховань з трупопокладанням у Коростені та його околицях зустрінуто й інший варіант поховань слов'янського часу — трупоспалення. У 1847 р. біля Коростеня було розкопано велику могилу з рештками трупоспалення³⁰. Другу могилу з трупоспаленням було виявлено в Коростені перед 1880 р. Вона знаходилась у заглибленні між двома скелями³¹.

На лівому березі р. Уж біля так званої Купальні Ольги, над колишньою вулицею Людовецького, В. В. Хвойкою було виявлено у 1911 р. два великі кургани на місці епіпалеолітичної стоянки. Один з них розкопано В. В. Хвойкою повністю. В насипу кургану на різній глибині було виявлено дев'ять трупопокладень, а на рівні горизонту — одне трупоспалення³². В. В. Хвойка датував курган VIII—X ст.

У 1926 р. Коростенським музеєм краєзнавства на схід від городища I було розкопано могилу з трупоспаленням. Розміри могили: висота — 1,45 м, окружність — 61 м. На глибині 10—14 см від поверхні кургану стали помічатися плями з попелом та вугіллям, які поступово збільшувалися. У деяких з них зустрічалися дрібні перепалені кістки тварин, а в інших, крім того, були покладені ще шматочки охристої глини. У насипу кургану знайдено два пряслиця з серицитового лупаку, одне глиняне, два череп'яних кружечки, один кружечок з діркою, орнаментований скорописним орнаментом та вдавленими рівнобіжними лініями. На глибині 1,4 м відкрито вогнище від трупоспалення. Воно було заповнене дрібними шматочками охри та великою кількістю дрібних уламків перепалених кісток. На краю плями було знайдено дві тоненькі мідні арабські монети. Поруч з ними знайдено уламки ще двох перегорілих монет. Одна з них мала дві дірочки для підвішування до намиста³³.

Таким чином, речовий матеріал з городищ і могильників датується IX—XII ст. Він дає певне уявлення про культуру, побут та виробництво мешканців Коростеня.

Серед місцевого населення, судячи з знарядь праці та відходів виробництва, були розвинені, насамперед, такі галузі ремесла, як обробка дерева і заліза. Мешканці Коростеня займалися землеробством і скотарством. Знахідки ювелірних виробів та арабських монет свідчать про торговельні зв'язки Коростеня з іншими давньоруськими містами.

Можна вважати, що давній Коростень як провідний центр древлянської землі відігравав значну роль в економічному та культурному розвитку Київської Русі.

²⁹ Л. Крушинский. М. Искорость. Волынские губернские ведомости. Житомир, 1849, № 49.

³⁰ А. А. Спицын. Обзорение некоторых губерний и областей России в археологическом отношении. — ЗРАО, т. XI, вып. I и II, новая серия. СПб., 1899, XXIII, Волынская губерния, стор. 285.

³¹ А. Сендульский. Местечко Искорость, Волынские епархиальные ведомости, № 7, 1880, стор. 362.

³² В. В. Хвойка. Раскопки курганов в м. Искорости, Рукопис. Науковий архів ІА АН УРСР; Хроніка археології та мистецтва, ч. II. К., 1930, стор. 10—15.

³³ Коротке звітання за археологічні дослідження на Коростенщині року 1926. Архів Коростенського музею краєзнавства.

И. М. САМОИЛОВСКИЙ

ДРЕВНИЙ КОРОСТЕНЬ

Резюме

Остатками древнего города Коростеня, впервые упоминаемого в летописи под 945 г., являются четыре городища и шесть курганных могильников IX—XII вв., расположенных по обеим сторонам р. Уж в пределах современного города. Эти памятники, в особенности могильники, сильно разрушены строительными и другими земляными работами.

Раскопки могильников древнего Коростеня начались еще в конце XIX в., но основные работы по исследованию городищ и могильников были проведены различными авторами в 1924—1926 гг., 1934 и 1940 гг. В результате раскопок получены важные данные о характере материальной культуры летописного Коростеня — древнейшего центра древлянской земли.